

Warszawa, 30.03.2019

Recenzja

Rozprawy doktorskiej mgr Joanny Chmielewska-Walczak pod tytułem „Ocena występowania dysfagii ustno-gardłowej u pacjentów po operacyjnym usunięciu przyzwojaków głowy i szyi” z Katedry i Kliniki Otolaryngologii I Wydziału Lekarskiego Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego.

Promotor: dr hab. n. med. Ewelina Sielska-Badurek

Postępowanie z pacjentami w późnym okresie, po operacjach regionu głowy i szyi stanowi wyzwanie dla specjalistów. Ocena tejże grupy pacjentów, w późnym okresie pooperacyjnym jest rzadko podejmowana w publikowanych badaniach. Pacjenci ci mogą prezentować całą gamę zaburzeń, od duszności, niedosłuchu, zaburzeń równowagi, poprzez zaburzenia głosu, mowy czy zaburzenia połykania. Niewątpliwie zaburzenia połykania, ze względu na swój interdyscyplinarny charakter i mało dostępne narzędzia diagnostyczne są najrzadziej podejmowane w piśmiennictwie.

W przedstawionej do recenzji rozprawie doktorskiej, przedmiotem badań Autorka uczyniła właśnie zagadnienie występowania dysfagii ustno-gardłowej u chorych leczonych operacyjnie z powodu przyzwojaków, w późnym okresie pooperacyjnym. Wykorzystanie instrumentalnej metody oceny zaburzeń połykania jaką jest badanie wideofluoroskopowe stanowi zdecydowany atut pracy. Obecnie wideofluoroscopia jest procedurą uznaną na świecie jako „złoty standard” w diagnostyce dysfagii ustno-gardłowej. Pomimo to, jest procedurą nieoczywistą i niestety trudnodostępną w praktyce klinicznej.

Rozprawa doktorska mgr Chmielewskiej-Walczak ma układ typowy, charakterystyczny dla dysertacji. Praca składa się ze spisu treści, spisu rycin (12 rycin), spisu tabel (20 tabel), spisu wykresów (21 wykresów), wykazu stosowanych skrótów, streszczenia w języku polskim i w języku angielskim, spisu piśmiennictwa (39 pozycji - 33 pozycje anglojęzyczne, 6 pozycji polskojęzycznych) oraz z następujących rozdziałów: Wstęp, Założenia i cel pracy, Materiał i Metody, Wyniki, Dyskusja i Wnioski. Dysertacja liczy 80 stron, na końcu doktorantka

umieściła skan opinii Komisji Bioetycznej Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego. Dysertacja jest skonstruowana typowo, proporcjonalnie i w sposób przejrzysty.

Wstęp został opracowany na podstawie zebranego piśmiennictwa. Tutaj Autorka wprowadza temat zaburzeń połykania po operacjach paragangliomy regionu głowy i szyi. Doktorantka przedstawia dane statystyczne, opisuje kliniczne objawy dysfagii takie jak: niedożywienie, stały, niezamierzony spadek masy ciała, infekcje dolnych dróg oddechowych. Podkreśla, że chorzy w późnym okresie od operacji zgłaszają powyższe objawy, wiąże je z możliwością utrzymywania się dysfagii ustno-gardłowej. Podkreśla, że obecność i stopień nasilenia zaburzeń połykania u pacjentów leczonych chirurgicznie z powodu paragangliomy w późnym okresie po operacji, pozostają niejasne. Mgr Chmielewska-Walczak we wstępie argumentuje konieczność wykorzystywania badań instrumentalnych w diagnostyce dysfagii ustno-gardłowej. W tej części pracy Autorka zapoznaje czytelnika z literaturą dotyczącą tematu rozprawy.

Za cel pracy Doktorantka postawiła sobie 4 jasno sformułowane punkty: 1. Ocenę występowania zaburzeń połykania w późnym okresie pooperacyjnym u pacjentów operowanych z powodu paragangliomy; 2. Ocenę stopnia nasilenia zaburzeń połykania w późnym okresie pooperacyjnym u pacjentów operowanych z powodu paragangliomy; 3. Ocenę nasilenia zaburzeń połykania w zależności od lokalizacji i czasu od operacji paragangliomy; 4. Ocenę przydatności kwestionariusza *Dysphagia Handicap Index* w celu monitorowania zaburzeń połykania u pacjentów operowanych z powodu paragangliomy.

Ostatecznie materiał stanowiło 27 chorych po operacji paragangliomy (paraganglioma kłębka szyjnego, paraganglioma szyjno-bębenkowy, paraganglioma nerwu błędnego). Grupa została podzielona przez Doktorantkę na dwie podgrupy wydzielone ze względu na kryterium czasu od operacji i kryterium lokalizacji przyzwojaka.

Metody wykorzystane do zaprojektowanego przez mgr Chmielewską-Walczak badania stanowią następujące narzędzia: badanie logopedyczne, kwestionariuszowa samoocena połykania z wykorzystaniem *Dysphagia Handicap Index*, badanie wideofluoroskopowe połykania oraz skala Penetration-Aspiration Scale. Dodatkowo Doktorantka w tym rozdziale umieściła informacje dotyczące metod analizy statystycznej.

Rozdział Wyniki składa się z części opisowej dla badanej grupy oraz z części, w której Autorka odpowiada na cele pracy. Rozdział jest wzbogacony tabelami, grafikami i wykresami, które są stworzone w sposób jasny i przejrzysty ułatwiając czytelnikowi zapoznanie się z treścią wyników. Warty uwagi jest fakt, że zamieszczone wyniki odpowiadają bezpośrednio na cele pracy, porządkując przedstawiane treści. Tekst jest spójny. Kandydatka w swojej dysertacji w części

pracy Wyniki” wykazała obecność występowania dysfagii ustno-gardłowej w późnym okresie od operacji usunięcia przyzwojaka. W badaniu instrumentalnym – wideofluoroskopowym wykazała zaburzenia, dotyczące fazy ustnej i fazy gardłowej połykania przy jednoczesnej prawidłowej fazie przełykowej. Doktorantka wykazała w swojej dysertacji występowanie zaburzeń połykania w późnym okresie od operacji resekcji przyzwojaka. W badaniu wideofluoroskopowym w badanej grupie, Autorka wykazała liczne nieprawidłowości w fazie ustnej i gardłowej z jednoczesną prawidłową fazą przełykową. Dodatkowo, Doktorantka dokonała walidacji wykorzystanego przez siebie w pracy kwestionariusza Dysphagia Handicap Index. Walidacja została przeprowadzona na materiale zakwalifikowanym do badania i jest wystarczająca na potrzeby pracy. Autorka przedstawiła wyniki, które są odpowiedziami na cele pracy.

W rozdziale Dyskusja Doktorantka szczegółowo omówiła wyniki swoich badań oraz odniosła je do danych z piśmiennictwa. Rozdział jest ustrukturyzowany i jasny. Doktorantka w tym rozdziale uzasadniła postawione w pracy cele. Naświetliła trudności diagnostyczne z wykorzystaniem dostępnych narzędzi, krytycznie odnosząc się do wyników własnych badań.

Wnioski Autorka przedstawiła w dziewięciu punktach. Zostały one uargumentowane we wcześniejszych rozdziałach dysertacji i stanowią bezpośrednią odpowiedź na cele pracy, stanowiąc jej jasne podsumowanie.

Z obowiązku recenzenta muszę stwierdzić, że w treści dysertacji występują nieliczne błędy literowe, które Autorka powinna skorygować przed złożeniem pracy do druku. Ponadto sugeruję walidację kwestionariusza DHI na bardziej różnorodnej grupie pacjentów z grupą kontrolną oraz z oceną test-retest. Umożliwi to wykorzystanie przetłumaczonego przez Autorkę kwestionariusza Dysphagia Handicap Index do dalszych badań.

Podsumowując, stwierdzam, że przedstawiona mi do recenzji praca spełnia warunki określone w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65 poz. 595 z późn. zm.).

Wnioskuje do Wysokiej Rady I Wydziału Lekarskiego Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego o dopuszczenie mgr Joanny Chmielewskiej-Walczak do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Dr hab. n. med. Artur Niedzielski, prof. CMKP